

یادداشت مدیرمسئول

محمد حسن عصاره

رئیس مؤسسه تحقیقات

ثبت و گواهی بذر و نهال

فلات ایران، سرزمین و خاستگاه بسیاری از گونه های گیاهی است. برخی مانند یونجه به سراسر دنیا رفته و عالم گیر شده اند و کشت و کار نژادهای اصیل و اصلاح نشده برخی گونه ها مانند برنج به دلیل کیفیت برتر و بدون رقیب، در سطح وسیع ادامه دارد. گونه های بی شماری از ارقام محلی و توده های بومی از ۴۰ محصول زراعی، سبزیجات و صیفی جات و گیاهان دارویی با ارزش های ژنتیکی کمیاب در زمره گنجینه های ژرم پلاسم گیاهی ایران و جهان به شمار می روند. یکی از روش های موثر و توصیه شده برای حراست از این گنجینه، حمایت از کشت این ارقام محلی و توده های بومی در منشاء سازگاری شان است که مورد توجه وزارت جهاد کشاورزی است

قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال کشور در مواد ۳ و ۴ برای ثبت و گواهی بذر ارقام جدید اصلاح شده تکالیفی مشخص نموده است اما در موضوع کیفیت بذر ارقام محلی و توده های بومی امر به حمایت و ساماندهی می نماید. بدین منظور در اجرای مواد ۱ و ۲۵ آیین نامه اجرایی، در سال ۱۳۹۵ برنامه متناسب و هدفمندی با عنوان «نظام بذر گواهی محدود»، برای فراهم ساختن امکان تولید و عرضه بذر ارقام و توده های بومی و محلی با کیفیت بذری استاندارد ارقام اصلاح شده، طراح ریزی و تدوین شده و به تصویب هیات امنا سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی رسید. پیش از این نیز سازمان خواروبار جهانی (فائو) برنامه هایی را با اهداف مشابه به کشورهای درحال توسعه پیشنهاد داده و اجرا شده است. بر مبنای این برنامه ساختار ژنتیکی ارقام محلی و بومی بدون مداخله انسانی و بطور طبیعی حفاظت می شود ولی تلاش می گردد بذر تولید شده واجد سطوح استاندارد ملی همان محصول مانند خلوص فیزیکی، پاکی از علف های هرز و درصد جوانه زنی، باشد.

پس از تلاش چند ساله در ترویج، تشویق و فرهنگ سازی، در سال ۱۴۰۰ تعداد شرکت های تولیدکننده بذری که با برنامه همراه شدند به ۲۲ شرکت رسید و بذر استاندارد ارقام و توده های بومی و محلی برنج، یونجه، حبوبات، سبزیجات، صیفی جات به میزان ۶۰۰ تن در اختیار کشاورزان قرار گرفت و تفاهمنامه های دیگری نیز برای تولید بذر سایر محصولات از جمله ماشک، گیاهان دارویی تنظیم شد. متأسفانه در روزهای پایانی سال ۱۴۰۰ سازمان بازرسی کل کشور با بسط موضوع توده های بومی به ماده ۴ قانون بذر به شیوه تصویب برنامه بذر گواهی محدود ایراد وارد دانسته و اجرای آن را موقوف به اخذ مصوبه از مراجع بالاتر نمود. در حال حاضر برنامه ضروری، اثرگذار و کارآمدی که ارزش های اقتصادی و زیستی آن پیش از این بیان شد، با چالشی مواجه شده است که راه طولانی اداری تا برخاستن دوباره دارد و در بازار بی سامانی که کنترل و گواهی بذور غیر رسمی بدلیل خلاء قانونی دشوار شده است، دست سودجویان برای تحمیل بذور بی کیفیت که ناقل حجم عظیمی از بذر علف های هرز سمج، باز است و تنها پیامد این دستور، آسیب جبران ناپذیری است که به اکوسیستم های زراعی، سلامت اراضی، اقتصاد کشاورزان و تولیدکنندگان وارد می شود.

امید می رود با پیگیری های سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و معاونت زراعت وزارت جهاد کشاورزی، سازمان بازرسی نیز با در نظر گرفتن جمع جهات، رای به ادامه نظام گواهی محدود بذر توده های بومی و ارقام محلی داده و با حمایت از اجرای برنامه ساماندهی بذر و نهال کشور از تعمیق زبان های زیستی به اکوسیستم کشاورزی و اقتصاد تولید این محصولات جلوگیری نماید